

ΥΠΟΧΩΡΕ...ΙΤΕ ΠΑΙΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ!

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀναγλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Θλιβερὲς διαπιστώσεις

«Ἡ Ἑλλάδα, ὅπου καὶ νὰ ταξιδέψω μὲ πληγῶναι». Ἐξαιρετικὰ ἐπίκαιρος, κυριολεκτεῖ ὁ σεφερικόσ στίχος σὲ κάθε ἔξοδο καὶ κάθε ἐπιστροφή τῶν κατοίκων τῶν μεγάλων πόλεων. Θρηνοῦμε καθημερινὰ καὶ τὰ σαββατοκύριακα ἑκατόμβες θυμάτων τῶν τροχῶν καὶ τῆς ἀσφάλτου¹.

Εἶναι ἐξαιρετικὰ ὀδυνηρὸ γιὰ ἓναν κληρικὸ νὰ σπεύδει νὰ ἐφοδιάσει μὲ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας κάποιον ποὺ θὰ ἐπιχειρήσει τὸ «τελευταῖο του ταξίδι» ἔτσι ξαφνικὰ καὶ αἰφνιδιαστικὰ μὲ αἰτία ἓνα τροχαῖο ἀτύχημα. Καὶ τοῦτο θὰ συμβεῖ στὴν καλύτερη περίπτωση, ὅταν ὡς ὀδηγός, συνοδηγός ἢ συνεπιβάτης ζεῖ ἀκόμα μετὰ τὴν σύγκρουση. Γιατί, τίς περισσότερες φορὲς, οὔτε αὐτὴν τὴν τελευταία βοήθεια δὲν μπορεῖ νὰ προσφέρει ἡ Ἐκκλησία. Ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἀκαριαῖα καὶ ξεκληρίζει ὀλόκληρες οἰκογένειες ἢ ἀφήνει πεντάρφανα στοὺς δρόμους ἀθῶα θύματα. Ὁ κληρικὸς τότε δὲν ἔχει παρὰ νὰ κλάψει κι αὐτὸς διαβάζοντας τὴν ἀκολουθία τῆς κηδείας καὶ νὰ κομπιάσει περισσότερες φορὲς ὅταν προφέρει τὸ «μακαρία ἡ ὁδὸς ἣν πορεύει σήμερον». Γι' ἄλλους δρόμους εἶχανε κινήσει καὶ ἄλλους δρόμους πορεύονται τώρα.

Μία λύπη πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ του καὶ σκέπτεται ὅτι κάτι πρέπει νὰ γίνεῖ. Εἶναι ἀδικο τὸσες ὑπάρξεις νὰ χάνονται, οἰκογένειες νὰ ἀποδεκατίζονται, ἔφηβοι στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης τους νὰ πεθαίνουν, παιδιά νὰ μένουν ἔρημα καὶ ὄρφανά. Κάτι πρέπει νὰ γίνεῖ, κάτι πρέπει νὰ κάνει. Δὲν εἶναι μόνο μία ἄμεση βοήθεια ποὺ μπορεῖ νὰ προσφέρει στὰ θύματα καὶ στίς οἰκογένειες καὶ νὰ συμπαρασταθεῖ μετὰ ὅταν τὸ πένθος παραλύει τοὺς ἐναπομένοντες. Εἶναι κι αὐτὸ μία ἀπὸ τίς πολλὲς ποιμαντικὲς διακονίες ποὺ ἔχει νὰ ἐπιτελέσει ὡς ἱερεὺς κληρονομήωντας καὶ ἄλλες δυνάμεις τῆς Ἐνορίας.

Κάτι ἀσφαλῶς πρέπει νὰ κάνει μὴ τυχὸν καὶ προλάβει τὸ μεγάλο κακό. Δὲν σημαίνει ὅτι μπορεῖ νὰ προλαβαίνει καὶ νὰ σκορπάει ὅλα τὰ κακά. Γνωρίζει ὅμως ὅτι ἡ διακονία του εἶναι καὶ προληπτική. Ὁ λόγος του πολλὲς φορὲς μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ ἀνασταλτικὰ καὶ νὰ προλαβαίνει ποικίλες καταστάσεις. Ἔτσι ὁ ρόλος του μπορεῖ νὰ ὑλοποιεῖ μία παραλλαγή τοῦ λόγιου τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὅτι «τὸ ἀπρό(σ)ληπτον καὶ ἀθεράπευτον». Αὐτὸ ποὺ δὲν

μπορεῖ νὰ προληφθεῖ δὲν θεραπεύεται κίβλας. Θὰ λέγαμε, ὅτι ἡ πρόληψη εἶναι θεραπευτική. Πρὸς αὐτὴν, λοιπόν, τὴν κατεύθυνση θὰ ἦταν χρήσιμο θὰ ἐργασθοῦν οἱ ἱερεῖς μας σὲ σχέση μὲ τὰ τροχαῖα ἀτυχήματα².

Κυκλοφοριακὴ ἀγωγή

Χρειαζέται πράγματι μιὰ «κυκλοφοριακὴ ἀγωγή». Ἐδῶ, ἀσφαλῶς, ὁ ποιμένας δὲν μπορεῖ νὰ ὑποκαταστήσει οὔτε τὸ Ὑπουργεῖο Μεταφορῶν οὔτε τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας. Ἀλλὰ ἀπὸ δική του εὐθύνη μπορεῖ νὰ παρέμβει εἴτε ἀτομικὰ εἴτε συλλογικὰ στὸ μεγάλο αὐτὸ θέμα καὶ πρόβλημα. Δὲν μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀδιαφορεῖ ὅταν χάνονται τὸσες ζωὲς καὶ σπαταλεῖται τόσο ἀνθρώπινο δυναμικὸ καὶ προκαλοῦνται τὸσες ὑλικὲς ζημιὲς μὲ τὸσες ἐπιπτώσεις στὸν ἄνθρωπο. Τὸ πρόβλημα πραγματικὰ εἶναι καιρὸ καὶ ἐμπλέκει χιλιάδες ἀνθρώπους καὶ ὄχι μόνο τὰ ἄμεσα θύματα ἢ τοὺς οἰκείους τους³.

Ἐδῶ ἀπαιτεῖται μία οὐσιαστικὴ ἀγωγή ποὺ νὰ ξεπερνάει μία ἀπλὴ τεχνικὴ γνώση ὀδήγησης, σημάτων, κατάστασης ὁδοστρωμάτων, σημάσων κ.λπ. Προϋποθέτει μία *στάση ζωῆς* ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει σὲ μία ἀσφαλὴ ὀδήγηση καὶ κυκλοφορία.

Ὅλοι γνωρίζουμε τὸ κυκλοφοριακὸ χάος ποὺ ἐπικρατεῖ καθημερινὲς καὶσχόλες, στίς διακοπὲς καὶ στίς ἐργάσιμες ἡμέρες, τὰ σαββατοκύριακα καὶ τίς ἀργίες. Τὸ νέφος προσθέτει κι αὐτὸ στὸν ἐκνευρισμὸ μας. Οἱ συγκοινωνίες μας δὲν εἶναι οἱ πιὸ ἐξυπηρετικές. Οἱ κάθε εἶδους ἐκδηλώσεις, διαδηλώσεις, ἀπεργίες συμβάλλουν στὴν «ἐμφιάλωση» ὀδηγῶν καὶ αὐτοκινήτων. Τὰ νεῦρα εἶναι συνεχῶς τεντωμένα κι ὁ δακτύλιος τὰ σφίγγει ἀκόμα περισσότερο.

Πῶς εἶναι δυνατὸν μέσα σ' ὅλα αὐτὰ νὰ φθάσουμε νὰ ὀδηγοῦμε ἀνθρωπινὰ, τηρώντας ὀρισμένους κανόνες τουλάχιστον κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, σεβόμενοι τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴν δική μας καὶ τῶν ἄλλων, βλέποντας τοὺς ἄλλους ὡς συνανθρώπους ποὺ «ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτὸς» ἀγωνίζονται γιὰ τὸν ἐπιούσιο, μοχθοῦν γιὰ τὴ ζωὴ τους, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν τὴ συναίσθηση ὅτι παλεύουν γιὰ ἓνα μεροκάματο τοῦ τρόμου;

Ἀσφαλῶς μιὰ τέτοια συμπεριφορὰ δὲν εἶναι μόνο σὲ δρόμο. Καὶ σὲ ἄλλα περιβάλλοντα συναλλαγῶν (γραφεῖα, ἐργοστάσια, ψυχαγωγία, πολιτικὴ ζωὴ

κ.λπ.) είναι αναγκαία. Ο λόγος όμως σήμερα είναι για την *όδηγηση* και τις προϋποθέσεις της.

Υποχωρητική όδηγηση

Με αγαθή ανάμνηση λοιπόν θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε μία προσπάθεια που με άφορη τὸ «Διεθνὲς ἔτος ὀδικῆς ἀσφάλειας» στὶς χώρες τῆς Ε.Ο.Κ. τὸ 1986 ξεκίνησε καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ἐτσι, στὰ πλαίσια τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Ἀμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.) —που ὑπάγεται στὸ Ὑπουργεῖο Ὑγείας καὶ Πρόνοιας— δημιουργήθηκε ἡ Ἐπιτροπὴ πρόληψης τροχαίων ἀτυχημάτων ἢ ὁποῖα ἐκφράζοντας μὴν ὀρισμένη «φιλοσοφία» ὀδηγῆσης πρότεινε ὡς μία λύση στὸ πρόβλημα τῶν τροχαίων ἀτυχημάτων τὴν *ὑποχωρητικὴ ὀδηγῆση*. Εἶχε μάλιστα τυπώσει καὶ σχετικὸ αὐτοκόλλητο —*συμμετέχω στὴν πρόληψη, ὀδηγῶ ὑποχωρητικὰ*— τὸ ὁποῖο καὶ διέθετε στοὺς ὀδηγούς καὶ τοὺς φίλους τους ἐφ' ὅσον τὸ ζητοῦσαν γιὰ νὰ τὸ ἐπικολλήσουν στὸ αὐτοκίνητό τους σὲ θέση πού νὰ τὸ βλέπουν κι οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὸν καθρέφτη τους γιὰ νὰ τοὺς θυμίζει τὴν ὑποχρέωση πού ἔχουν ἀναλάβει νὰ ὀδηγοῦν ὑποχωρητικὰ. Τὸ σῆμα μᾶς ὑποχρεώνει νὰ συμπεριφερθῶμε ἀνάλογα. Κατὰ τὸ «ἡ εὐγένεια ὑποχρεώνει» μπορούμε νὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι καὶ ἡ «ἐπίσημη», μὲ ἐτικέτα, ἀπόφασή μας γιὰ ὑποχωρησι... ὑποχρεώνει.

Παρουσιάζει ὅμως ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσουμε τὶς ὀκτὼ προτροπές πού ἔκανε ἡ Ἐπιτροπὴ στοὺς ὀδηγούς, δηλαδὴ σ' ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, μέρος τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἱερεῖς. Οἱ προτροπές αὐτὲς συνοψίζουν καὶ τὶς ἀπαραίτητες ἐξηγήσεις γιὰ τὸ αἰτιολογημένο μῖα ὑποχωρητικῆς ὀδηγῆσης. Τὶς δίνουμε λοιπὸν σὲ ὑποσημείωση⁴.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν παραπάνω προτροπῶν προϋποθέτει ἀσφαλῶς μὴ προετοιμασία τῆς ἡμέρας μας. Τί μπορεί νὰ μοῦ συμβεῖ στὸ δρόμο ἢ στοὺς δρόμους πού θὰ πάρω καὶ θὰ ἀφήσω; Τί εἶδος ὀδηγῶν θὰ συναντήσω; Ὑπάρχει, ξέρετε, μία τυπολογία ὀδηγῶν πολὺ χαρακτηριστικὴ πού κυκλοφορεῖ. Ὁ καθένας τους μᾶς προκαλεῖ ν' ἀντιδράσουμε καὶ διαφορετικὰ, ἀνάλογα μὲ τὸν τύπο στὸν ὁποῖο ἀνήκουμε καὶ ἐμεῖς.

Ὁ ψαλμικὸς στίχος «ἠτοιμάσθην καὶ οὐκ ἑταράχθην» (Ψαλμὸς ρη' 60) μπορεί νὰ δράσει καθοδηγητικὰ. Εἶμαι προετοιμασμένος λοιπὸν γιὰ ὅλα. Ἐστω καὶ ἂν ὑβρισθῶ, θιγῶ στὸ φιλότιμο καὶ τὸν ἐγωϊσμό μου, ἐγὼ ὑποχωρῶ χωρὶς αἰσθήματα μειονεξίας ἢ ἀδυναμίας. Αὐτὴ ἡ ἀπόφαση δὲν σημαίνει καὶ ἀμεση ἐκτέλεση ὅλων τῶν καλῶν μας ἀποφάσεων. Κι αὐτὸς ὁ ἀγώνας ἔχει τὶς δυσκολίες του, τὶς θλίψεις του. Εἶναι κυρίως ἓνας ἀγώνας πνευματικὸς πού ἔχει ἀνάγκη τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι καὶ ἐπίκαιρος τώρα στὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς πού εἰσήλαμε. Περίοδο ἐφαρμογῆς τῆς ἀγάπης ἢ ὁποῖα «οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς».

«Εὐλόγησον, Κύριε, εἰσόδους καὶ ἐξόδους — καὶ τὶς μεγάλες ἐξόδους— τῶν δούλων σου ὀδηγῶν τῶν νεοελλήνων!»!

1. Ἐνα σύντομο προφίλ τροχαίων ἀτυχημάτων στὴν Ἑλλάδα δίνει ὁ Ἀναπλ. Καθηγητῆς τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ι. Στ. Παπαδόπουλος στὸ ἐσώφυλλο τοῦ βιβλίου του (μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Λουκίας Ράπη) *Ἐφαρμοσμένη πρόληψη ἀτυχημάτων*, Ἀθήνα 1997, 182 σ. «Στὴ δεκαετία 1985-1994 σὲ τροχαία ἀτυχήματα, ἡ στατιστικὴ ἀναφέρει 17.000 νεκρούς, 35.000 βαριά καὶ 254.000 ἐλαφρὰ τραυματίες. Ἀπὸ τοὺς νεκρούς 4.500 ἦταν παιδιὰ καὶ νέοι 0-24 ἐτῶν. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι στὴν πρώτη θέση σὲ ἀριθμὸ νεκρῶν παιδιῶν σὲ τροχαία ἀτυχήματα στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἔνωση (Ε.Ε.). Ἡ Ἑλλάδα ἔχει τὸν ὑψηλότερο - μεγαλύτερο δείκτη σοβαρότητας τροχαίων ἀτυχημάτων στὴν Ε.Ε. (δηλαδὴ ἀριθμὸ νεκρῶν καὶ τραυματιῶν γιὰ κάθε 100 ἀτυχήματα). Ἐνῶ ὅλες οἱ χώρες τῆς Ε.Ε. (καὶ γενικότερα τῆς Εὐρώπης) μειώνουν τὰ ἀτυχήματα καὶ κυρίως τὶς συνέπειές τους (νεκρούς - τραυματίες) ἢ Ἑλλάδα εἶναι ἡ μόνη χώρα πού αὐξάνει τοὺς νεκρούς μὲ ἔντονο ρυθμὸ (μεταξὺ 1975-1995 κατὰ + 105%, ἐνῶ ἡ Γερμανία, σὰν παράδειγμα, μείωσε τοὺς νεκρούς στὸ ἴδιο χρονικὸ διάστημα, κατὰ 35%). Ὅπως ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου μὲ πληροφορεῖ ὁ κ. Παπαδόπουλος, τὸ 1997 εἶχαμε 7% περισσότερους νεκρούς καὶ 31% περισσότερους βαριά τραυματισμένους ἀπὸ τροχαία. Τὸ 1997 μάλιστα ἦταν ὁ πρώτος χρόνος ὅπου οἱ θάνατοι ὑπερέβησαν τὶς γεννήσεις στὸν ἑλληνικὸ πληθυσμὸ.

2. Πολύτιμα στοιχεῖα ἰδιαίτερα γιὰ τὴ «δημιουργία τρόπου σκέψης στὴν πρόληψη τῶν ἀτυχημάτων» δίνει ὁ ἴδιος Καθηγητῆς στὸν Ἀτλαντὰ ἀτυχημάτων μὲ τίτλο *Ἀτυχήματα: ἡ πρόληψή τους εἶναι κατορθωτὴ*, πού ἐξέδωσε ἡ Ἀνωτάτη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1996, 360 σ. Ἀξιόλογο εἶναι καὶ τὸ κεφάλαιο «Μία μικρὴ κοινωνιολογία τῆς πρόληψης ἀτυχημάτων» στὶς σ. 1-27.

3. Ὅσο σοβαρὸ καὶ νὰ εἶναι τὸ θέμα πού ἀντιμετωπίζουμε, αὐτὸ δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσει ἡ ἀγωγή νὰ γίνῃ μὲ τρόπο παιδαγωγικὸ προσεὶ καὶ ἀφομοιώσιμο. Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση εἶναι γραμμὸ τὸ βιβλίο τῆς Γαλάτειας Γρηγοριάδου-Σουρέλη, *Δρόμο παίρνω... δρόμο ἀφήνω*. Κυκλοφορικὴ ἀγωγή γιὰ παιδιὰ καὶ γιὰ μεγάλους, μὲ εἰκονογράφηση Βαγγέλη Ἐλευθερίου, Ἀθήνα, Ἐκδ. Πατάκη, 1996, 74 σ.

4. 1. Ἄς καταλάβουμε ὅτι τὸ αὐτοκίνητο εἶναι ἓνα μέσο ἀνετῆς καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἀσφαλούς μεταφορᾶς καὶ ὄχι ἓνα μέσο πού δυσκολεύει τὴν ζωὴ μας.

2. Ἄς μὴ θεωροῦμε κάθε ὀδηγὸ σὲ ἄλλο αὐτοκίνητο σὰν ἀνταγωνιστὴ τῆς αἰθεντίας μας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ μας.

3. Ἄς ἀφήσουμε τὰ ἐπικίνδυνα προσπεράσματα γιὰ νὰ φτάσουμε πρὸς γρήγορα ἀπὸ κάποιον (ἄγνωστο στὴν πραγματικότητα) πού τὸν βαπτίσαμε καθ' ὁδὸν σὰν ἀντίπαλο.

4. Ἄς ἀφήσουμε νὰ μᾶς προσπεράσουν, ἔστω καὶ ἂν κορνάρουν ἐκνευριστικὰ.

5. Ἄς διευκολύνουμε κάποιον πού προσπερνᾷ ἀντίθετα ἀπὸ μᾶς, ὅταν εἶναι σὲ δύσκολη θέση. Τὸ ἀναβόσθημα τῶν φῶτων μας, δὲν σώζει οὔτε αὐτὸν οὔτε ἐμᾶς ἀπὸ τὴν μετωπικὴ σύγκρουση (ὁ δυνατότερος στὸ μυαλὸ ὑποχωρεῖ).

6. Ἄς ἀφήσουμε αὐτοκίνητα ἀπὸ πάροδο νὰ μπῶν στὸ κύριο ρεῦμα ἔστω καὶ ἂν ἔχουμε προτεραιότητα.

7. Ἄς μὴν κορνάρουμε σὲ κάθε παράβαση τῶν ἄλλων. Ἡ ἀνεκτικότητα ἡρεμεῖ καὶ ἐμᾶς.

8. Ἄς ἀφήσουμε τοὺς διαπληκτισμούς καὶ τὰ σκληρὰ λόγια. Ἐστω κι ἂν δὲν μπορούμε νὰ συγκρατηθῶμε, ἂς κάνομε μὴ χαμογελαστὴ εὐγενικὰ παρατήρηση.